

ÅRSBERÄTTELSE FÖR ÅR 2017

Verksamheten har i allt väsentligt följt den av årsmötet 2016 fastställda verksamhetsplanen för 2016-2017 med dess verksamhetsmål, insatsområden och målsättningar. Årsberättelsen följer därför denna.

1. Styrelsearbetet

Styrelsen för ICOMOS SVERIGE har under året bestått av:

Nils Ahlberg, ordförande
Malin Myrin, vice ordförande
Pernilla Nordström, sekreterare
Jan Melander, kassör
Staffan Hansing, ledamot
Jan-Gunnar Lindgren, ledamot
Ulrika Mebus, ledamot, medlemsansvarig
Lena Palmqvist, ledamot, ansvarig för de vetenskapliga kommittéerna
Gert Magnusson, adjungerad

På styrelsemötet 170505 (2017:4) beslöts därutöver att adjungera Marcus Bengtsson för att stödja Malin Myrin i arbetet med Blue Shield samt för att representera Emerging Professionals.

Under 2017 har åtta ordinarie styrelsemöten hållits, inklusive det konstituerande mötet. Däremellan sker täta kontakter per e-post, telefon och vid arbetsmöten. Vart tredje år äger ICOMOS "stora generalförsamling" rum, med tusentals kulturmiljövårdare från hela världen, och mycket tid och kraft har under året ägnats åt förberedelser och genomförandet av denna. Service till den internationella organisationen genom remisser, svar på frågor, att lämna uppgifter och kommentera, etc., och att förmedla uppgifter från den internationella nivån till de svenska medlemmarna tar likaså mycket tid i anspråk för styrelsen.

2. Medlemmar och medlemsstruktur

Föreningen hade vid årets slut 162 individuella medlemmar och 16 institutionsmedlemmar.

ICOMOS Sverige arbetar kontinuerligt med att få en mer representativ spridning av medlemskåren vad gäller geografisk fördelning över landet, yrkesinriktning och ålder. För att komma vidare i denna strävan har styrelseledamot Ulrika Mebus utsetts som medlemsansvarig med särskilt ansvar för medlemsrekrytering. Behovet av en förnyring av medlemskåren är en aktuell fråga både inom internationella ICOMOS och ICOMOS Sverige. ICOMOS Sverige har under året adjungerat Marcus Bengtsson till styrelsen för att representera Emerging Professionals och internationella kontakter med Emerging Professionals håller nu på att etableras.

3. Internationella kommittéer och svenska arbetsgrupper

ICOMOS Sverige är representerad i 23 av ICOMOS 28 internationella vetenskapliga kommittéer. Rapporter från kommittéernas arbete, publikationer etc. läggs löpande ut på ICOMOS hemsida www.icomos.se. De individuella medlemmarna har kontakter med sina respektive kommittéer och enskilda kommittémedlemmar runt om i världen fortlöpande. I styrelsen ansvarar Lena Palmqvist för de internationella kommittéerna och svenska arbetsgrupperna.

Sveriges representanter i de internationella kommittéerna:

- Analysis and Restoration of Structures of Architectural Heritage (ISCARSAH), Pål Anders STENSSON, (expert)
- Archaeological Heritage Management (ICAHM), Gert MAGNUSSON (expert), Jan MELANDER (expert) t.f. från november 2017.
- Cultural Landscapes ICOMOS-IFLA (ISCCL), Åsa AHRLAND
- Cultural Routes (CIIC), Ylva STENQVIST MILLDE (expert)
- Cultural Tourism (ICTC), Anna HEGETHORN (expert), Pernilla NORDSTRÖM (expert), t.f. från november 2017.
- Economics of Conservation (ISCEC), Christer GUSTAFSSON (expert)
- Fortifications and Military Heritage (ICOFort), Thomas ROTH (expert)
- Historic Towns and Villages (CIVVIH), Nils AHLBERG (expert, hedersmedlem)
- Interpretation and Presentation of Cultural Heritage Sites (ICIP), Cornelius HOLTORF (expert)
- Legal, Administrative and Financial Issues (ICLAFI), Thomas ADLERCREUTZ (expert)
- Mural Paintings (ISCWP), Anna HENNINGSSON (expert)
- Polar Heritage (ICPH), Håkan JORIKSON (expert)
- Risk Preparedness (ICORP), Erika HEDHAMMAR (expert)
- Rock Art, Joakim GOLDHAHN (expert)
- Shared Built Heritage (SBH), Ezequiel PINTO-GUILLAUME (expert)
- Stained Glass, Linda KVARNSTRÖM (expert)
- Stone (ISCS), Helen SIMONSSON (expert)
- Theory and Philosophy of Conservation and Restoration (ISCTC), Kerstin WESTERLUND BJURSTRÖM (expert)
- Training (CIF), Ola WETTERBERG (expert)
- 20th Century Heritage (ISC20C), Britt WISTH (expert)
- Underwater Cultural Heritage (ICUCH), Andreas OLSSON (expert)
- Vernacular Architecture (CIAV), Lena PALMQVIST (expert)
- Wood (IWC), Tina WIK (expert)

Svenska arbetsgrupper och sammankallande:

- Cultural Tourism, Anna HEGETHORN, t.f. Pernilla NORDSTRÖM
- Fortifications and Military Heritage, Thomas ROTH
- Historic Gardens and Landscapes, Åsa AHRLAND
- Mural Painting, Anna HENNINGSSON
- Stone, Helen SIMONSSON
- Training, Ola WETTERBERG

Under 2017 har en ny internationell kommitté tillkommit: *Places of Religion and Ritual*, PRERICO. Svenska medlemmar har haft en aktiv roll i bildandet av kommittén och en svensk arbetsgrupp håller på att etableras. I mars deltog Henrik Lindblad i paris i samband med att kommittén bildades formellt.

Linda Kvarnström, svensk representant i *International Committé on Stained Glass*, samt Erika Andersson, deltog vid ICOMOS/CVMA:s tionde kongress "Stained-glass: Art at the surface –

Creation, Recognition, Conservation i Cambridge 3-5 september 2017. Erika var medförfattare till ett paper som presenterades.

Arbetsgruppen för Muralmåleri, (International Scientific Committee on Mural Paintings, ISCWP), med Anna Henningsson som sammankallande i gruppen, var 7 februari inbjudna till Historiska institutionen vid Uppsala universitet för att presentera publikationen *Medieval Murals in the Church Attics of Östergötland*, en redovisning av ett tidigare internationellt seminarium 2015 inom Muralmålerigruppen.

Teorikommittén, (International Scientific Committee on Theory and Philosophy of Conservation and restoration, ISC Theophil) höll årsmöte och konferens 8-10 mars i Florens, Tema: *Place of Memory – Protection, Conservation and Interpretation*. Det svenska bidraget av Kerstin Westerlund Bjurström, hade titeln *Old doctrines contributing to loss of heritage values. What can we learn from the 20th Century “Slussen” project in Stockholm?* Presentationerna vid konferensen publiceras i den nya publikationsserien *Heritage for Future* 7(4), 2017, *Modern Heritage – Identifying, assessing and managing its protection. ICOMOS Poland, Florence-Warszawa 2017*.

Träkommittén (International Wood Committee, IWC) har de senaste åren vitaliserats och omstrukturerats. I detta har Tina Wik och Sverige varit starkt pådrivande och vid generalkonferensen i Delhi kunde *Principles for the Conservation of Wooden Built Heritage* antas. Kommittén har haft omfattande kontakter via nätet och i slutet av året valdes Tina Wik till Secretary-General.

Flera kommittémöten ägde rum i Delhi i samband med generalförsamlingen *ICOMOS 19th General Assembly & Scientific Symposium, 11-15 december*. De svenska representanterna deltog i följande kommittémöten: CIAV – Committee for Vernacular Architecture, ICTC – Committee for Cultural Tourism, CIVVIH Committee for Historic Towns and Villages, ICIP – Committee for Interpretation and Preservation, ICAHM – Committee for Archaeological Heritage Management, IWC – International Committee on Wood, ISCS – Committee for Stone. Kommittén för Vernacular Architecture gjorde en exkursion den 8 december till Neerama Village och till Neerama Fort Palace, cirka 10 mil söder om Delhi.

Ytterligare en lång rad av de internationella kommittéerna ordnade möten och en kväll anordnades ett Forum of International Scientific Committees of ICOMOS där alla kommittéer kunde presentera sig och sin verksamhet för deltagarna i generalkonferensen.

4. Föreningsaktiviteter och informationsutbyte

I samband med årsmötet den 29 mars arrangerades ett välbesökt seminarium om regeringens arbete med en ny samlad kulturarvspolitik, där departementsråd Fredrik Linder deltog som föredragshållare. Styrelsen hade tidigare gjort en uppvaktning på departementet och diskuterat den kommande propositionen.

En stor del av verksamheten har bestått i förberedelser inför generalförsamlingen i Delhi. Den 13 november inbjöds medlemmarna till en Indienafton, där Jan af Geijerstam och Nupur Prothi Khanna (ICOMOS India) berättade om det indiska samhället och dess kulturarv.

Temat för årets International Day for Monuments and Sites den 18 april var ”Kulturarv och hållbar turism”. Då temat aviserats med mycket knapp framförhållning och det aktuella datumet i år inföll på första arbetsdagen efter påskhelgen, beslutades att inte bjuda in till någon aktivitet just då. Ett seminarium planerades till hösten, men fick skjutas upp på grund av de omfattande förberedelserna

inför generalkonferensen. I stället kommer ett särskilt medlemsseminarium på det aktuella temat att äga rum den 14 februari 2018.

Arbetet med att förbättra informationen till medlemmarna har bland annat inriktats på att utveckla hemsidan mot större tydlighet och användarvänlighet. Vi gör också separatutskick av konferensinbjudningar och information. Information sprids dessutom via en öppen Facebooksida som även utgör ett forum för diskussion och omvärldsbevakning.

5. Internationellt samarbete

Det internationella arbetet har under året dominerats av planeringen för det svenska deltagandet i generalförsamlingen i Delhi 11-15 december, med kringliggande möten och seminarier. Generalförsamlingens tema var "Heritage and Democracy" men mötet inrymde också seminariepaketet Culture Nature Journey, som fortsättning på ett tidigare initiativ som ICOMOS, ICCROM och IUCN samarbetar kring. IUCN hade en framträdande roll under hela generalförsamlingen. ICOMOS Sverige representerades sammanlagt av 18 medlemmar. Styrelsen uppmuntrade ett brett deltagande och medel avsattes för att kunna ge ett antal resestipendier. Fem medlemmar ansökte och beviljades resestipendium för deltagande. Därutöver deltog åtta styrelsemedlemmar för ICOMOS räkning. Fem personer bekostade sitt deltagande med egna medel.

Nils Ahlberg, ordförande i ICOMOS Sverige, omvaldes till en ny treårsperiod som ledamot i ICOMOS Board. Nils var också en av huvudförfattarna till *Delhi Declaration* som togs fram inför och beslutades av generalförsamlingen.

Flera svenska medlemmar hade en aktiv roll under seminariedagarna i Delhi. Thomas Adlercreutz deltog med ett paper i Culture Nature-sessionen *Managing Complexities of Culture and Nature in Protected Areas*. Jan af Geijerstam deltog som moderator och med föredrag i *Special Session in Industrial Heritage in India*. (History of Iron Making – an Indo European Perspective). Christer Gustavsson var co-chair för sessionen *Use of Digital Technology for Dissemination and Interpretation* och Cornelius Holtorf deltog i kunskapscaféet *Building Sustainable Heritage Futures in the Anthropocene*.

Den urbana utvecklingen och hållbarhet är andra stora frågor för ICOMOS. Organisationen har arbetat hårt för att få med kulturarvet i *UN 2030 Agenda for Sustainable Development* och i slutdokumentet från Habitat III, *New Urban Agenda*. Dessa frågor följs nu upp av en internationell arbetsgrupp där Nils Ahlberg och Christer Gustavsson medverkar. Till detta och det vidare FN-systemet kan man också koppla ICOMOS arbete med kulturarvet som en mänsklig rättighet, the Rights Based Approach som leds av ICOMOS Norge. Många möten och konferenser runt om i världen har handlat om dessa frågor.

Årets möte med Europe Group ägde rum i Berlin 4-6 juni. Här ingick också en endagskonferens med tema "Sharing Heritage". Stort fokus låg på den forna järnridån, både i Berlin och i Europa. En annan viktig fråga var European Cultural Heritage Year 2018. Från ICOMOS Sverige deltog Nils Ahlberg och Pernilla Nordström.

6. Världsarvsfrågor och frågor av principiell karaktär

ICOMOS Sverige är på olika sätt engagerat i världsarvsfrågor. ICOMOS Sverige har förmedlat experter att bistå vid flera platsutvärderingar av världsarvsnomineringar.

ICOMOS Sverige har i såväl skrivelser som underhandsdiskussioner lämnat synpunkter på utvecklingen i flera världsarv och frågor av övergripande och principiell karaktär. Via våra kontakter – både professionella, en engagerad allmänhet och media – får vi fortlöpande information om aktuella frågor, framför allt när det gäller världsarv men även vissa andra kulturmiljöfrågor av större betydelse. Samtidigt som världsarven uppfattas som en stor tillgång, främst för besöksnäringen, är de på sina håll utsatta för ett starkt förändringstryck genom framför allt storskaliga exploateringar för infrastruktur och vindkraft. Under året har ICOMOS Sverige lämnat synpunkter på Heritage Impact Assessment angående vägdragning förbi världsarvet Drottningholms slottsområden. Vi har även varit remissinstans för en ny förvaltningsplan för världsarvet Tanum.

Det finns både förväntning och missförstånd kring hur ICOMOS Sverige kan agera i världsarvsfrågor. ICOMOS Sverige arbetar ständigt för att utveckla medlemmarnas världsarvskompetens. Som stöd både för styrelsen och medlemmar har vi under året tagit fram en promemoria som belyser roller och ansvar avseende internationella ICOMOS, ICOMOS Scientific Committees samt ICOMOS Sverige. Promemorian har även sänts för påseende till världsarvssekretariatet, där den fick stort gehör. En bearbetning pågår för vidare internationell spridning.

Styrelsen har kontinuerliga kontakter med Riksantikvarieämbetet, olika länsstyrelser och lokala representanter med flera angående världsarven. ICOMOS Sverige deltog genom Nils Ahlberg dels på föreningen Världsarv i Sveriges årsmöte den 10 mars samt på dess årliga tvådagarsträff som 2017 ägde rum på Öland 25-27 april.

ICOMOS Sverige deltog genom Nils Ahlberg också i ett möte med Svenska Unescorådet den 25 september, där program för Sveriges samarbete med Unesco under den kommande treårsperioden stod i fokus för diskussionen. Från vår sida underströks kulturarvets och världsarvskonventionens centrala roll i Unescos arbete och programskrivningarna.

7. Nationellt samarbete

ICOMOS SVERIGE har kontinuerlig kontakt med en lång rad andra organisationer inom kulturarvsområdet, till exempel Svenska Byggnadsvårdsföreningen, Europa Nostra - Sverige, Svenska industri-minnesföreningen, ICOM, Sällskapet för restaureringskonst med flera. Samarbetet gäller deltagande i möten, samarrangemang allmänt informations- och erfarenhetsutbyte och ibland när det gäller yttranden och media.

Via våra medlemmar och institutionsmedlemmar samarbetar vi också med organ som Boverket, Svenska kyrkan, olika universitet och museer. Vi deltar i Svenska Unescorådets arrangemang, med de breda kontaktytor det innebär. Till samarbetet hör att våra aktiviteter, där det är möjligt, är öppna även för andra än medlemmar i ICOMOS Sverige.

ICOMOS SVERIGE tillhör grundarna för Kulturarv utan Gränser och utser genom detta styrelseledamöter till respektive organisation. I Kulturarv utan Gränser styrelse sitter på ICOMOS mandat Malin Myrin och Dick Sandberg.

Flera organisationer samarbetar kring Blue Shield, där ICOMOS genom Malin Myrin och Marcus Bengtsson under 2017 bland annat har utarbetat en avsiktsförklaring samt förslag till stadgar.

Malin Myrin har deltagit som föredragshållare i en workshop anordnad av Uppsala universitet: Cultural Heritage in Conflicts 15-16 september.

ICOMOS har varit samverkande partner i Nordiska konservatorsförbundets internationella konferens 15-16 maj i Stockholm. Den genomfördes i samarbete med ECCO, European Confederation of Conservator-Restorers' Organisation, som är en av ICOMOS samarbetspartners på det internationella planet. Nils Ahlberg och Malin Myrin representerade ICOMOS på mötet – Nils med en presentation av ICOMOS och Malin med ett anförande.

8. Övriga aktiviteter under året

Under året har en inte oväsentlig tid ägnats åt formalia. Styrelsen har översatt ICOMOS *Ethical Principles* till svenska och publicerat denna på hemsidan.

Ett förslag till revidering av stadgarna för ICOMOS Sverige har färdigställts för beslut på årsmötet i mars 2018. Vid generalkonferensen i november 2014 antogs starkt omarbetade stadgar för det internationella ICOMOS. Under 2017 har arbetet fortgått med revideringen av de svenska stadgarna för att anpassa dem till de nya internationella stadgarna. Tyvärr fördröjdes dock arbetet länge i avvaktan på mönsterstadgar för nationalkommittéerna, men efter att sådana kommit har arbetet fortskridit. Stadgeförslag ligger nu hos internationella ICOMOS för slutgranskning.

På det internationella planet har ICOMOS Sverige lämnat synpunkter på reviderade *Rules of Procedure*, som innehåller ett omfattande regelsystem kring möten och annat.

Under året har en resepolicy tagits fram för att underlätta styrelsens bedömning av stipendieansökningar. Styrelsen har också tagit fram en ny logotyp för ICOMOS Sverige.

9. Ekonomisk rapport

Föreningens ekonomi är fortsatt god. Under året har föreningen haft 162 enskilda betalande medlemmar och 16 institutionsmedlemmar. Den allra största delen av detta betalas dock till den internationella organisationen. Riksantikvarieämbetet har gett föreningen ett bidrag om 160 500 kronor för föreningsaktiviteter. Riksantikvarieämbetet har vidare gett ett bidrag för att täcka kostnader som är förenade med att ordförande Nils Ahlberg är medlem i ICOMOS Board.

Från och med 2015 gäller nya regler för inbetalning av medlemsavgifter till internationella ICOMOS. Det medför att svenska ICOMOS fakturerar årsavgiften för kommande verksamhetsår för inbetalning från medlemmarna före årsskiftet. Fakturan från internationella ICOMOS kommer sedan i början av påföljande budgetår.